

Adamowski, Jan

"Językowy świat Słowian. Zjawiska, interpretacje, znaki zapytania. Księga jubileuszowa na 70-lecie Profesora Włodzimierza Pianki", red. Jolanta Mindak-Zawadzka, Ignacy M. Doliński, Warszawa 2009 : [recenzja]

Etnolingwistyka 21, 362-363

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Komparacja współczesnych języków słowiańskich, t. 2. *Fonetyka/Fonologia*, red. Irena Sawicka, Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, 2007, 639 s.

Tom jest owocem pracy międzynarodowego zespołu badawczego, kierowanego przez Irenę Sawicką, w ramach wielkiego slawistycznego projektu badawczego – „Współczesne przemiany języków słowiańskich”, którego koordynatorem jest Stanisław Gajda. Część pierwsza tomu poświęcona jest najważniejszym aspektom rozwojowym fonetyki słowiańskiej. Składają się na nią ogólne (wstępne) omówienia wybranych zagadnień oraz szczegółowe omówienia najbardziej charakterystycznych zjawisk z danego zakresu na przykładzie wybranego języka lub języków. Przedstawiono kolejno: palatalność jako jeden z podstawowych czynników rozwojowych fonetyki słowiańskiej i podstawa typologicznego zróżnicowania (na przykładzie języka polskiego i rosyjskiego pokazano proces zanikania palatalności asymilacyjnej); zróżnicowanie typologiczne słowiańskich modeli sylabicznych oraz - w części szczegółowej – odchodzenie od sylaby dwuszczytowej w języku rosyjskim (w którym proces ten jest najbardziej widoczny) i specyfikę sylaby w języku białoruskim; ogólną charakterystykę zjawisk „sandhi” (upodobnienia pod względem dźwięczności) oraz opis sytuacji szczególnych w języku białoruskim i ukraińskim; uwagi na temat ilościowej charakterystyki fonetyki słowiańskiej (opozycji język wokaliczny vs. język spółgłoskowy); charakterystykę prozodyczną języków słowiańskich (akcent wyrazowy, porównanie intonacji frazowej wybranych typów zdań).

Część druga („Synopsis”) ma charakter analityczny – przedstawiono w niej (skrótowo) systemy fonologiczne poszczególnych (niemal wszystkich) języków słowiańskich. Języki zostały podzielone na trzy grupy: języki na północ od Karpat (polski, łużycki, rosyjski, ukraiński, białoruski) i języki na południe od Karpat (czeski, słowacki, słoweński, chorwacki, serbski, macedoński), które uznano za typologicznie przeciwstawne, oraz języki nieklasyfikujące się jednoznacznie (bułgarski, kaszubski).

MNB

Językowy świat Słowian. Zjawiska, interpretacje, znaki zapytania. Księga jubileuszowa na 70-lecie Profesora Włodzimierza Pianki, red. Jolanta Mindak-Zawadzka, Ignacy M. Doliński, Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Instytut Slawistyki Zachodniej i Południowej, 2009, 231 s.

Publikację wydano z okazji jubileuszu Profesora Włodzimierza Pianki, jednego z najbardziej znanych polskich macedonistów. Książka składa się z dwu części. W pierwszej został zamieszczony esej pióra Krzysztofa Wrocławskiego, omawiający życie i twórczość naukową Jubilata. Podkreśla się tu pionierski wkład W. Pianki w stworzenie podstaw dla macedońskiej toponomastyki i onomastyki. Część tę zamyka bibliografia prac Profesora, zawierająca m.in. pięć publikacji książkowych, liczne studia i rozprawy, recenzje, tłumaczenia itp. Łącznie z pracami złożonymi do druku jest to ponad 120 pozycji.

Na część drugą publikacji składają się prace ofiarowane Jubilatowi przez następujących autorów (według kolejności zamieszczenia): Zofia Dmitrijević, Ignacy M. Doliński, Stanisław Dubisz, Victor Friedman, Zbigniew Greń, Milena Hebal-Jezińska, Elżbieta Kaczmarska, Jolanta Mindak-Zawadzka, Milica Mirkułowska, Jerzy Molas, Adam Sewastianowicz, Ewa Siatkowska, Janusz Siatkowski, Zuzanna Topolińska, Natalia Urbańczyk-Adach. Problematyka tych prac jest zróżnicowana. Są artykuły dotyczące poszczególnych leksemów (np. nazw palca serdecznego, żołądka, relacji temporalnych itp.), ale są też takie, które poruszają zagadnienia ogólne, takie jak np. kwestia

projektów wspólnego języka Słowian czy sprawy terminologiczne. Materiałem analitycznym prezentowanych prac są poszczególne języki słowiańskie, w tym: macedoński, serbski, polski, czeski, białoruski i staroцеркiewnosłowiański.

JA

Świat Słowian w języku i kulturze IX. Kulturoznawstwo, red. Ewa Komorowska, Joanna Misiukajtis, Szczecin: Print Group Daniel Krzanowski, 2008, 158 s.

Cykl monografii *Świat Słowian w języku i kulturze* doczekał się już dziewiątej części, składającej się z czterech tomów, z których jeden, pod red. Ewy Komorowskiej i Joanny Misiukajtis, poświęcony został problemom kulturoznawstwa. Książka obejmuje szeroki wachlarz zagadnień. Dla językoznawców o nachyleniu kulturowym najbardziej interesujące wydają się artykuły poświęcone kulturze duchowej Słowian Agnieszki Kościuk o oknie w praktykach: wróżebnych polskiej kultury tradycyjnej; Elżbiety Żukowskiej na temat strzygi jako demona polskiej fantastyki oraz Agnieszki Maciochy o symbolice kwiatów w polskich czasopismach drugiej połowy XVIII wieku. Uwagę językoznawcy zwrócą także artykuły dotyczące komunikacji werbalnej – Joanny Michalak o kulturowo-językowych aspektach włoskich podziękowań – oraz niewerbalnej – Małgorzaty Skolimowskiej na temat stosowania komunikacji niewerbalnej przez Polaków i Hiszpanów uczących się języka angielskiego oraz Emilii Wojcieszek o teoretycznych aspektach komunikacji niewerbalnej. Problematykę przekładu podejmuje Katarzyna Oszust w tekście *Kształtowanie kompetencji translatorskiej w toku kształcenia neofilologicznego*, natomiast Marta Szytmaniuk poświęca swój tekst dwujęzyczności i problemowi statusu języka rosyjskiego na Ukrainie.

EP

Anna Kochanowska-Nieborak, *Francuzi Północy. Obraz Polski i Polaków w niemieckich leksykonach konwersacyjnych XIX wieku*, Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2007, 219 s.

W książce ukazano obraz Polski i Polaków, utrwalony w artykułach hasłowych największych niemieckich leksykonów konwersacyjnych XIX wieku – *Brockhausie* oraz *Meyerze*. Dla porównania autorka przytacza przykłady z dwóch leksykonów o mniejszym nakładzie – *Pierera* oraz *Herdera*. XIX wiek rozumie za Erikiem Hobsbawmem jako okres pomiędzy wielką rewolucją francuską a I wojną światową. Zaznacza, iż mimo to, że nie istniało wtedy suwerenne państwo polskie, analiza treści leksykonów konwersacyjnych – gatunku, który w XIX wieku zdobył niezwykle ważną pozycję w niemieckiej przestrzeni publicznej i na ponad sto lat zdominował niemiecki rynek encyklopedyczny – pokazuje wyraźnie, że Polska nie zniknęła z obszaru zainteresowania ówczesnej opinii publicznej.

Analizę obrazu Polski i Polaków poprzedzają rozważania genologiczne, dotyczące narodzin i istoty gatunku, a w szczególności krótka prezentacja gatunków uznawanych za protoplastów leksykonu konwersacyjnego, jakim były XVIII-wieczne „uczone encyklopedie” i „leksykony informacyjne”. Rozdział II poświęcony został sylwetce F. A. Brockhausa (1772–1823) i jego najpoważniejszego konkurenta J. Meyera (1796–1856), ich działalności wydawniczej oraz drogom rozwoju obu leksykonów aż po czasy współczesne.

W dalszej kolejności Anna Kochanowska-Nieborak dokonuje analizy porównawczej kolejnych wydań leksykonów i wyłania najważniejsze etapy w procesie kształtowania się niemieckiego obrazu Polski i Polaków. W rozdziale III rekonstruuje, odwołując się do haseł poświęconych Polsce, obraz Polski jako państwa. Zauważa, że rozwój najnowszej historii Polski tłumaczony był „polskim